

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Boekbespreking van: Morality and Conflict

Lock, G.

Citation

Lock, G. (1984). Boekbespreking van: Morality and Conflict. *Acta Politica*, 19: 1984(3), 415-416.
Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3452485>

Version: Publisher's Version
License: [Leiden University Non-exclusive license](#)
Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3452485>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Kanttekeningen. Een eerste kanttekening betreft de magere methodologische verantwoording van de studie. P. 42 geeft enige kennisbronnen; genoemd worden verslagen van gemeenteraadsvergaderingen en van commissies van advies en bijstand, persverslagen en mondelinge interviews. Dus geen schriftelijk materiaal van de KBB; ook in de interviews is deze actor sterk ondervertegenwoordigd of beter gezegd niet vertegenwoordigd. Ook wordt niet aangegeven waarom bijvoorbeeld de toenmalige staatssecretaris Oostenbrink niet geraadpleegd is. Kortom, het bronnenmateriaal lijkt niet erg volledig en is voor een deel eenzijdig.

Voorts wordt niet duidelijk gemaakt waarom alleen de besluitvorming in de gemeenten Muiden en Nijmegen intensief bestudeerd is; voor een goed begrip van het beleidsvormingsproces ten aanzien van de hyperstores lijkt het mij op grond van het door de onderzoekers aangedragen materiaal noodzakelijk om ook de besluitvorming in de boezem van de rijksoverheid grondig te onderzoeken. Te denken valt aan departementale tegenstellingen tussen Economische Zaken en de Rijks Planologische Dienst en tussen beleidsafdelingen en juridische afdelingen die bij het tot stand brengen van jurisprudentie van belang zijn.

Tot slot wat betreft de methodologie nog een opmerking over de vergelijkbaarheid van de processen, processen die zich niet gelijktijdig maar volgtijdelijk voltrokken, en bovendien in gemeenten die in allerlei opzichten sterk verschillen.

De conclusie moet zijn dat de studie methodologisch zwak is. Een tweede groep van kanttekeningen betreft de theorie, en met name het gehanteerde verklaringsmodel. Hier wreekt zich met name de omstandigheid dat niet geprobeerd is om gebruik te maken van inzichten die de moderne beleidspoliticologie heeft opgeleverd. Te denken valt aan Allison, Lindblom/Scharpf maar ook aan de Nederlandse invloedsstudies die door Braam verricht zijn, en aan tal van beleidsuitvoeringsstudies waarvan Ringeling onlangs een overzicht verschaft². Ook dit deel van de studie is mager.

De derde groep van kanttekeningen is van meer positieve aard en heeft betrekking op het beschrijvende deel van de studie dat helder is. En dat een aantal conclusies (door de auteurs niet getrokken) oplevert dat aansluit bij de inzichten die de moderne beleidspoliticologie heeft opgeleverd.

Enkele voorbeelden. Vanuit een macroperspectief is beleid te zien als de resultante van onder meer politieke interacties van tal van actor(s) (Lindblom). Voorts zijn tal van deelnemers aan een beleidsproces zich vaak niet ervan bewust dat ze een bijdrage aan de beleidsvorming leveren.

De nog veel gehanteerde dichotomie tussen beleidsvoorbereiding en beleidsuitvoering heeft zelfs een beperkte heuristische waarde daar de cases laten zien dat beleid juist vaak tijdens de uitvoering tot stand komt.

En dat de Raad van State weliswaar weinig invloed heeft op de beleidsvoorbereiding (van Putten) maar via jurisprudentie wel veel invloed uitoefent.

L. G. Gerrichhauzen

1. K. R. Cox, *Conflict, power and politics in the city*, 1973
2. A. B. Ringeling, Implementatie als probleem, *Acta Politica*, 1981 p. 121-142.

Stuart Hampshire, *Morality and Conflict*, Basil Blackwell, Oxford 1983, 175 p.

Just as – *pace* certain linguistic theorists – there is no good reason for considering natural language as a mere approximation to some ideal or perfect language, so there is no good reason to look on particular forms of social life, and their accompanying moralities, as mere approximations to any single, ideal or perfect way of life.

'There is an implication for political thought', comments Hampshire; 'we ought not to plan for a final reconciliation of conflicting moralities in a perfect social order'. There are still those who believe in a single answer to the problem of 'the good society': and even some who want to pursue such an end by a 'rational' calculation of consequences alone, which would function as the unique determination for or ground of public policy. This modern utilitarianism, says Hampshire, has favoured a new callousness in respect to public affairs. A glaring example of such abstract cruelty is the US government's pursuit of the Vietnam war. This was supposedly based on moral considerations (for example on the defence of freedom) – but of a 'rational-computational' kind. In reality this led to a neglect of the ordinary moral decencies, and even to the perpetration of moral infamies. Now one can of course, in regard to such cases, always ask what cause is, and what effect. Is the corruption of public morality in the US cause or effect of, for instance, the imperatives of its world economic role? But the point of Hampshire's argument remains: one should not cede the ground of morality to those who would monopolize it on such crude and gross rationalist grounds.

Human history, claims Hampshire, cannot in any case be explained in terms of the rational quest for a uniquely determined end. Part of the reason lies in the nature of moral argument; part in the nature of human knowledge, and in particular in the nature of our knowledge of human society. For this cannot be accounted for in terms of general laws. The social sciences ought not to be looking for experimentally testable correlations mentioning only empirically verifiable or observable characteristics. 'In spite of the dreams of empiricist philosophers from Hume and Mill onwards, there will not be a social science which is an extension of the true natural sciences into the domain of belief and custom' (p. 81). Explanation as well as (moral) justification and condemnation will involve reference to reasons. But these will not always be accessible to the agent. For in the case of a typical social situation, there is an 'inexhaustibility of description'. The danger is always that we represent a situation as constituted by a definite and final set of elements – by the kind of thing, in fact, that could be put into a computer. This is the fallacy of 'false individuation'; it tells against computational social science as well as against any merely computational morality.

'Rational choice' will often produce no universally demonstrable answer to normative policy problems. Utilitarians and Kantians (recently, for example, John Rawls) want us to think of ourselves 'as unclothed citizens of the universe, merely rational and 'sentient' beings, deposited in no particular place at no particular time' (p. 166). This is a mistake, for it is presented as a universally valid procedure – like Esperanto, however, it is doomed to fail. This does not mean that the politicians

will not, 'using cost-benefit analyses prepared for them by gifted professors', continue to persecute, massacre and make war (p. 85); and of course, less dramatically, to eliminate – on 'rational' grounds – innumerable aspects of ways of life which have made their own modest contribution to particular kinds of happiness. The conflict between such politicians and common decency is itself, Hampshire might have to conclude, ineliminable. Which is of course no reason to capitulate in the struggle against them.

Hampshire's book is a work of enormous cultivation. It breathes a spirit of intellectual dignity, especially in its opposition to the heavy hand of bureaucratic meddling, of the naive and mechanical utilitarianism of governments which – with their uncouth 'efficiency criteria' at hand, and backed by 'social-scientific' research – always know best... In other words: Hampshire is the type of the man, not only of scholarship but of urbanity, which the reform of the Dutch universities (itself pseudo-rationalist in inspiration) seems designed to eliminate.

G. Lock

Houshang Ameri, **Politics and Process in the Specialized Agencies of the United Nations**, Aldershot: Gower, 1982, xiii, 284 p.

Een nieuw boek over de gespecialiseerde organisaties van de Verenigde Naties met de begrippen 'politiek' en 'proces' in de titel moet verwachtingen wekken bij politicologen die belang stellen in de werking van internationale organisaties. Juist die gespecialiseerde organisaties die zijn opgericht om 'technische' zaken als gezondheidszorg, arbeidsvoorzieningen, voedselvoorziening of onderwijs, kunsten en wetenschap te behartigen, zijn veelal het toneel van scherpe politieke tegenstellingen. De conflicten om Polen in de Internationale Arbeidsorganisatie en het uittreden van de Verenigde Staten uit de UNESCO zijn recente voorbeelden daarvan. Een nieuwe, systematische analyse, bij voorkeur gebaseerd op kennis uit eigen ervaring, zou dan ook uitermate welkom zijn.

Het boek van Houshang Ameri voldoet niet aan deze verwachtingen. Het beste dat van dit, gedeeltelijk op colleges aan de Universiteit van Teheran gebaseerde, boek kan worden gezegd is dat het in vlot en uitstekend Engels geschreven is en dat het goed de analyses van andere door de schrijver geraadpleegde auteurs weergeeft. Het boek bestaat uit drie delen. Deel I geeft een globaal overzicht van de gespecialiseerde organisaties en hun plaats in het VN-stelsel; deel II behandelt de politiek binnen de gespecialiseerde organisaties en de houding van de ontwikkelingslanden, de Verenigde Staten en de Sovjetunie; deel III gaat dieper in op twee organisaties, namelijk de Internationale Arbeidsorganisatie en het Internationale Monetair Fonds.

Doordat het boek in sterke mate gebaseerd is op secundaire – voornamelijk Amerikaanse – bronnen, bevat het weinig wat als nieuw of opmerkelijk kan worden beschouwd. De in de bibliografie opgesomde Franse en Duitse bronnen zijn noch in de hoofdstukken noch in de voetnoten terug te vinden. Bovendien maakt

het boek de indruk al enige jaren geleden te zijn geschreven; er zijn vrijwel geen bronnen geraadpleegd van na 1975. Ook blijkt weinig van de resultaten van het raadplegen van 'delegates and international officials who talked with me readily, freely and with candour' (p. ix).

De schrijver heeft er de voorkeur aan gegeven geen gebruik te maken van een expliciet theoretisch raamwerk, aangezien hij van oordeel is dat gebruikmaking van een theorie het gevaar met zich meebrengt van een te statische beschrijving van het stelsel van internationale organisaties. De door hem gekozen empirische benadering heeft echter niet geleid tot een belangwekkende vermeerdering van kennis. Wel is hij erin geslaagd de anno 1975 bestaande informatie over de gespecialiseerde organisaties competent en helder weer te geven.

P. R. Baehr

R. Hoppe, **Economische Zaken schrijft een nota: Een onderzoek naar beleidsontwikkeling en besluitvorming bij nonincrementeel beleid**, VU Bockhandel/Uitgeverij, Amsterdam 1983, 341 p.

Deze studie is het proefschrift waarop de politicoloog R. Hoppe op 15 december bij prof. dr. G. Kuypers en prof. dr. B. Goudswaard aan de Vrije Universiteit te Amsterdam is gepromoveerd tot doctor in de sociale wetenschappen. Het boek behoort tot de in Nederland nog betrekkelijk schaarse, maar groeiende wetenschappelijke literatuur over het ontwerpen van overheidsbeleid¹. Terwijl een groot deel van deze literatuur het karakter van een normatieve handleiding heeft, kan het proefschrift van Hoppe worden gekarakteriseerd als het eerste Nederlandse onderzoek van wat grotere omvang dat zich in empirische zin met het verloop van het proces van het ontwerpen van overheidsbeleid bezighoudt².

Het geval dat in deze case-study wordt behandeld, is de wording van de Nota inzake de Selectieve Groei, ook wel Economische Structuurnota genoemd, in de periode van mei 1973 tot juni 1976. De auteur confronteert dit ontwerpproces met twee klassiek geworden benaderingen van het ontwerpen en bepalen van overheidsbeleid: het incrementalisme van Braybrooke en Lindblom en de mixed scanning van Etzioni. De nadruk valt in de analyse op het ontwerpen van beleid, door de auteur ook beleidsontwikkeling genoemd, maar dit gebeurt in samenhang met een analyse van de besluitvorming.

Het gaat hier om een uitstekend proefschrift op basis van een degelijk onderzoek: goed doordacht, gebaseerd op een grondige kennis van de relevante literatuur, helder en leesbaar geschreven en blijk gevend van wetenschappelijke systematiek, analyse en exactheid.

Het doel van het boek is onder meer bij te dragen tot een empirisch houdbare theorie over beleidsvorming, in het bijzonder beleidsontwikkeling (p. 13).

De algemene probleemstelling is in het boek als volgt geformuleerd: 'Van welke ontwerperegels hebben de beleidsmakers zich bediend tijdens de beleidsvorming voor de Nota inzake de Selectieve Groei of Economische Structuurnota; wat zegt